

شاخص محدودیت سرمایه گذاری مستقیم خارجی^۱

معرفی شاخص محدودیت سرمایه گذاری مستقیم خارجی

سازمان توسعه و همکاری های اقتصادی^۲ در سال ۲۰۰۳ شاخصی را برای شناسایی موانع قانونی سرمایه گذاری مستقیم کشورهای مختلف طراحی نمود. این شاخص در سال های ۲۰۰۶ و ۲۰۱۰ به روزرسانی شد و ارزیابی مذکور در سال ۲۰۱۴ برای کشورهای عضو این سازمان و کشورهای گروه ۲۰^۳ در ۲۲ بخش اقتصادی انجام شده است. شاخص محدودیت سرمایه گذاری مستقیم خارجی چهار نوع اصلی محدودیت سرمایه گذاری مستقیم خارجی زیر را مورد توجه قرار می دهد:

- ۱- محدودیت های مربوط به دارایی های خارجی
- ۲- مکانیزم های غربال و صدور مجوز
- ۳- محدودیت های مربوط به اشتغال نیروهای خارجی به عنوان پرسنل اصلی سازمان ها
- ۴- محدودیت های عملیاتی مانند محدودیت های مربوط به ایجاد نمایندگی، بازگشت سرمایه یا سود و مالکیت زمین.

اگرچه شاخص مذکور به تنهایی شرایط سرمایه گذاری را در یک کشور نشان نمی دهد و عوامل دیگری مانند نحوه اجرای قوانین سرمایه گذاری مستقیم خارجی و میزان مالکیت دولتی در بخش های اصلی اقتصاد نیز موانعی را برای ورود سرمایه گذار خارجی فراهم می کند، اما نظر به اینکه قوانین سرمایه گذاری یک کشور متغیر اساسی تعیین کننده جذابیت برای سرمایه گذار خارجی محسوب می شود، شاخص محدودیت سرمایه گذاری خارجی کشورها همواره مورد توجه سرمایه گذران برای شناسایی بازارها و فرصت های مناسب سرمایه گذاری قرار گرفته است.

در ادامه، به جزئیات این شاخص پرداخته می شود و امتیاز کشورهای منتخب به تفکیک بخش های اقتصادی از منظر محدودیت های سرمایه گذاری اعمال شده مورد بررسی قرار می گیرد.

روش شناسی شاخص محدودیت سرمایه گذاری مستقیم خارجی

همان گونه که در قسمت قبلی نیز اشاره شد، چهار نوع محدودیت از طریق شاخص محدودیت سرمایه گذاری مستقیم پوشش داده می شود. این محدودیت ها بر اساس معیارهای مشخصی ارزیابی می شوند و مقادیری از ۰ تا ۱ به هر یک از آنها تعلق می گیرد. بالاترین امتیاز (۱) بدین معناست که کشورها به طور کامل سرمایه گذاری خارجی را محدود کرده اند. پایین ترین امتیاز (۰) نیز نشان می دهد هیچ گونه محدودیت قانونی برای سرمایه گذاری مستقیم خارجی در کشورها وجود ندارد. فهرست معیارهای مربوط به شاخص محدودیت سرمایه گذاری مستقیم خارجی در جدول ۱ ارائه شده است.

^۱ FDI Restrictiveness Index

^۲ Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)

^۳ اتحادیه اروپا، ایالات متحده آمریکا، بریتانیا، ایتالیا، ژاپن، عربستان سعودی، استرالیا، برزیل، کانادا، کره جنوبی، مکزیک، فرانسه، آلمان، چین، روسیه، اندونزی، ترکیه، آرژانتین، هند و آفریقای جنوبی.

جدول ۱- رتبه بندی محدودیت های سرمایه گذاری مستقیم خارجی

امتیاز	معیارهای شاخص محدودیت سرمایه گذاری مستقیم خارجی
محدودیت های دارایی خارجی	
	خرید سهام و استارتاپ ^۴
۱	عدم امکان داشتن دارایی خارجی
۰,۵	دارایی خارجی کمتر از ۵۰ درصد کل دارایی ها
۰,۲۵	دارایی خارجی بیش از ۵۰ درصد و کمتر از ۱۰۰ درصد کل دارایی ها
	خرید سهام
۰,۵	عدم امکان داشتن دارایی خارجی
۰,۲۵	دارایی خارجی کمتر از ۵۰ درصد کل دارایی ها
۰,۱۲۵	دارایی خارجی بیش از ۵۰ درصد و کمتر از ۱۰۰ درصد کل دارایی ها
محدودیت های مربوط به غربال کردن و صدور مجوز طرح ها	
۰,۲	لزوم دریافت مجوز برای سرمایه گذاری مستقیم خارجی با ارزش کمتر از ۱۰۰ میلیون دلار یا کمتر از ۵۰ درصد ارزش کل دارایی ها
۰,۱	لزوم دریافت مجوز برای سرمایه گذاری مستقیم خارجی با ارزش بیش از ۱۰۰ میلیون دلار یا بیشتر از ۵۰ درصد ارزش کل دارایی ها
۰,۰۲۵	وجود ملاحظات صلاحیدی ^۵
محدودیت های مربوط به پرسنل اصلی و یا مدیران خارجی	
۰,۱	عدم امکان اشتغال نیروی خارجی به عنوان پرسنل اصلی
۰,۰۵	کشور برای اشتغال نیروی خارجی به عنوان پرسنل اصلی نیاز به آزمون دارد.
۰,۰۲۵	محدودیت زمانی برای اشتغال نیروی کار خارجی به عنوان پرسنل اصلی وجود دارد.
۰,۰۷۵	الزامات مربوط به تابعیت و محل اقامت برای اعضای هیات مدیره
۰,۰۲	اکثریت اعضا باید تابعیت داشته باشند حداقل یک نفر باید تابعیت داشته باشد
سایر محدودیت ها (محدودیت های عملیاتی)	
۰,۰۵	استقرار شعب (نمایندگی ها) مجاز نیست یا ادغام های بومی لازم است.
۰,۱	الزامات متقابل ^۶
۱-۰,۱	محدودیت های مربوط به بازگشت سرمایه یا سود
۰,۰۵	امکان دسترسی به منابع مالی محلی
۰,۱	امکان استهلاك زمین برای اهداف کسب و کار
۰,۰۵-۰,۰۱	مالکیت زمین مجاز نیست اما امکان اجاره زمین وجود دارد.
حداکثر ۱	مجموع

منبع: OECD's FDI Restrictiveness Index

* به جز مواردی که صرفاً به دلایل امنیت ملی صورت می گیرد.

** چنانچه هر دو محدودیت به کار گرفته شود، ۰,۰۵ به امتیاز افزوده می شود.

*** چنانچه محدودیت صرفاً مربوط به مناطق بندری و ساحلی باشد امتیاز مربوط در رقم ۱/۳ و در صورتی که فعالیت مربوط به سرمایه گذاری مستقیم خارجی در بخش های کشاورزی و جنگلداری باشد در رقم ۵، ضرب و تعدیل خواهد شد.

^۴ Start-up and Acquisitions

^۵ Notification with discretionary element

^۶ Reciprocity requirement

معاونت بررسی های اقتصادی

محدودیت های دارایی خارجی

محدودیت های مربوط به دارایی های خارجی در بخش های خاص موانع بزرگی را بر سرمایه گذاری مستقیم خارجی در گذشته ایجاد کرده است و همچنان توسط بسیاری از کشورها به خصوص در بخش خدمات به کار گرفته می شود. رتبه بندی این معیار، تمایز کشورها را از نظر حذف مشارکت خارجی، اعمال محدودیت بر اکثر دارایی ها و یا محدودیت بر کلیه مالکیت های خارجی مشخص می کند. موارد مذکور مربوط به محدودیت های کلیدی می شود که اغلب در قوانین کشورها به چشم می خورند.

همان گونه در جدول ۱ مشاهده می شود، چنانچه تملک هیچ گونه دارایی خارجی در کشور مجاز نباشد، امتیاز ۱ و اگر تنها حداکثر کنترل خارجی (بیشینه بودن دارایی های خارجی نسبت به دارایی های داخلی) امکان پذیر نباشد، امتیاز ۰,۵ و چنانچه الزامی مبنی بر وجود حداقلی برای سهم دارایی های داخلی قرار داده شده باشد، امتیاز ۰,۲۵ به این معیار اختصاص می یابد.

محدودیت های غربال کردن و صدور مجوز

در این قسمت به طور خاص محدودیت های قانونی مرتبط با مقدار اولیه سرمایه و سهم آن از دارایی های خارجی مورد توجه قرار می گیرد. این حقیقت که سطح کلی سرمایه اولیه با توجه به اندازه اقتصادها متفاوت خواهد بود، در محاسبه این معیار در نظر گرفته نشده زیرا متوسط اندازه شرکت ها مستقل از اندازه کلی اقتصاد است. همان گونه که در جدول ۱ نشان داده شده است، هزینه های شروع سرمایه گذاری مستقیم خارجی و یا سهم آنها از مجموع دارایی ها به عنوان معیار اصلی برای تخمین محدودیت های مرتبط با مکانیزم صدور لحاظ شده اند. بر این اساس، عوامل دیگری مانند مسائل اجرایی، درجه شفافیت و اعتبار مجوزهای صادرشده به عنوان محدودیت های فرآیند غربال کردن و صدور مجوز محسوب نمی شوند.

محدودیت های مربوط به پرسنل اصلی و یا مدیران خارجی

اقداماتی از قبیل آزمون های الزامی برای اشتغال مدیران خارجی، محدودیت زمانی برای فعالیت آنها، همچنین الزامات مرتبط با ملیت و تابعیت اعضای هیات مدیره در برخی کشورها صورت می گیرد. لازم به ذکر است اعمال الزامات قانونی در کشورها برای پرسنل خارجی تقریباً رایج است و به عنوان محدودیت محسوب نمی شود. در این معیار تنها محدودیت های مربوط به اشتغال نیروهای خارجی به عنوان رییس یا مدیر شرکت های داخلی مورد توجه قرار می گیرد.

سایر محدودیت ها (محدودیت های عملیاتی)

شاخص محدودیت سرمایه گذاری مستقیم خارجی علاوه بر موارد فوق، محدودیت های مرتبط با عملیات بالقوه سرمایه گذاران خارجی را تحت تاثیر قرار می دهد. این محدودیت ها عبارتند از:

- محدودیت های مرتبط با ایجاد شعب یا نمایندگی
- استهلاک زمین برای اهداف کسب و کار شامل مواردی که سرمایه گذاران اجازه تملیک دارایی را ندارند، اما ممکن است امکان اجاره آنها وجود داشته باشد.
- شروط متقابل در بخش های خاص
- محدودیت های مربوط به تقسیم سرمایه یا سود

شاخص محدودیت سرمایه گذاری مستقیم به تفکیک بخش های اقتصادی

شاخص محدودیت سرمایه گذاری مستقیم خارجی، ۲۲ بخش اقتصادی را پوشش می دهد. این بخش ها در قالب ۴ بخش عمده کشاورزی، صنعت (ساخت)، توزیع و خدمات مالی طبقه بندی می شوند. چنانچه در جدول ۲ مشاهده می شود، این شاخص تمامی بخش های اصلی به جز بهداشت و آموزش را پوشش می دهد. بر اساس معیارهایی که در بخش قبلی ذکر شد، به بخش های مختلف اقتصادی در کشورها امتیاز داده می شود. شاخص کلی اقتصاد از میانگین امتیاز این بخش ها با وزن یکسان به دست می آید. به منظور ارائه طرحی موزون از بخش های اقتصادی، ساختار درختی بر اساس سه بخش اصلی (اولیه، ثانویه و بخش سوم) به همراه جدا سازی بخش های فرعی در سطوح پایین تر تنظیم می شود.

لازم به ذکر است سازمان توسعه و همکاری های اقتصادی، برای محاسبه شاخص مذکور در سال ۲۰۰۶، وزن هر یک از بخش ها را بر اساس سهم هر بخش در جریان سرمایه گذاری مستقیم خارجی جهان تعیین کرد. استفاده از جریان سرمایه گذاری جهانی این مساله را تا حدی آشکار کرد که ممکن است سهم پایین سرمایه گذاری مستقیم خارجی در یک کشور ناشی از محدودیت هایی باشد که در یک بخش خاص اعمال کرده است، اما وزن های جهانی تنها نشان می دهند که محدودیت های کشورها بر روی بخش های مشابه صورت نمی گیرد. در واقع، سهم پایین بخش های خاص می تواند شدت محدودیت را در آن بخش ها منعکس کند. به عنوان نمونه؛ بخش حمل و نقل به طور متوسط بیش از سایر بخش ها محدود شده است و کمتر از ۱ درصد جریان ورودی سرمایه (موجودی سرمایه) را در کشورهای OECD تشکیل می دهد. در سال های بعد تعیین وزن بخش های اقتصادی برای محاسبه شاخص محدودیت با مشکل مواجه شد. عمده مشکلات موجود در این زمینه مربوط به عدم امکان دسترسی به جریان سرمایه جهانی در همه بخش ها و زیربخش ها می شود. برای محاسبه شاخص سال ۲۰۰۶، جریان سرمایه گذاری مستقیم خارجی از طریق داده های مربوط به تجارت خدمات فرامرزی جمع آوری شد، اما جمع آوری داده زمانی با مشکل مواجه گردید که بخش های بیشتر با جزئیات و زیربخش های گسترده تری (همان طور که در جدول ۲ نشان داده شده است) در سال های بعد مدنظر قرار گرفت. وزن ارزش افزوده بخش ها نیز به عنوان یکی از راه حل های جایگزین در این زمینه مطرح می شود، اما در این روش وزن بیشتری به بخش هایی که فعالیت سرمایه گذاری مستقیم خارجی کمتری در آنها رخ داده است، تعلق می گیرد (مانند بهداشت و آموزش).

با توجه به موارد فوق، سازمان OECD در سال ۲۰۱۰، میانگین ساده بخش های اقتصادی را که در جدول ۲ آمده اند، به منظور محاسبه شاخص محدودیت سرمایه گذاری مستقیم خارجی در نظر گرفت و برخلاف سال های گذشته تعداد بخش های فرعی را افزایش داد و در مجموع ۲۲ بخش اقتصادی برای محاسبه شاخص مد نظر قرار گرفت که استناد به آنها سرمایه گذار را در انتخاب بازار هدف برای سرمایه گذاری یاری می کند.

معاونت بررسی های اقتصادی

جدول ۲- بخش های تحت پوشش شاخص محدودیت سرمایه گذاری مستقیم خارجی

	۱. کشاورزی	کشاورزی و جنگلداری (۱-۲)	بخش اولیه (۱-۴)		
	۲. جنگل داری				
	۳. ماهیگیری				
	۴. معدن و سنگ معدن				
شامل اکتشاف و صادرات نفت نیز می شود					
شامل نساجی، چوب، کاغذ و چاپ و سایر نیز می شود	۵. مواد غذایی و سایر محصولات	صنعت - ساخت (۵-۹)	بخش ثانویه (۵-۱۱)		
	۶. مواد شیمیایی و پالایش نفت				
	۷. فلزات و سایر محصولات فلزی از جمله ماشین آلات و تجهیزات				
	۸. ابزارهای الکترونیکی و سایر				
	۹. تجهیزات حمل و نقل				
تولید و توزیع	۱۰. برق				
	۱۱. ساختمان				
	۱۲. تجارت عمده فروشی			توزیع (۱۲-۱۳)	بخش سوم (۱۲-۲۱)
	۱۳. تجارت خرده فروشی				
زمینی، دریایی و هوایی	۱۴. حمل و نقل				
	۱۵. رستوران ها و هتل ها				
رادیو و تلویزیون و سایر (روزنامه و غیره)	۱۶. رسانه ها				
ثابت و موبایل	۱۷. مخابرات				
	۱۸. بانکداری	خدمات مالی (۱۸-۲۰)			
	۱۹. بیمه				
شامل اوراق بهادار، محصولات کارگزاری ها، سرمایه گذاری در صندوق سرمایه گذاری مشترک و صندوق امانات	۲۰. سایر منابع مالی				
خدمات قانونی، حسابداری و حسابرسی، خدمات معماری، خدمات مهندسی	۲۱. خدمات کسب و کار				
	۲۲. املاک و مستغلات				

منبع: OECD's FDI Restrictiveness Index

وضعیت سرمایه گذاری کشورهای منتخب

همان گونه که در مطالب پیشین ذکر شد، گزارش اخیر سازمان توسعه و همکاری های اقتصادی، شاخص محدودیت سرمایه گذاری مستقیم خارجی را برای کشورهای عضو گروه ۲۰ و کشورهای عضو OECD محاسبه کرده است. در این گزارش، مقداری بین ۰ تا ۱ به هر یک از این شاخص ها تعلق می گیرد. هرچه مقدار شاخص به عدد ۱ نزدیک تر

معاونت بررسی های اقتصادی

باشد، بیانگر محدودیت های بیشتری است که از طرف کشورها برای سرمایه گذاران خارجی اعمال می شود و عدد صفر نیز نشان دهنده باز بودن اقتصاد یک کشور به سوی سرمایه گذاران و اعمال حداقل محدودیت های ممکن است. چنانچه آمارهای سازمان توسعه و همکاری های اقتصادی نشان می دهد، متوسط شاخص محدودیت سرمایه گذاری مستقیم در کشورهای عضو این سازمان ۰,۰۹۵ برآورد شده و بیشترین محدودیت های قانونی مربوط به محدودیت هایی است که بر تملک دارایی های خارجی (معیار ۱) این کشورها اعمال می شود. کمترین محدودیت نیز در زمینه اشتغال نیروی کار خارجی در بخش های اصلی اعمال شده؛ به گونه ای که متوسط شاخص برآوردی این معیار معادل ۰,۰۰۱ (عددی نزدیک به صفر) است (جدول ۳).

بنابر گزارش سازمان OECD، در میان کشورهای مورد بررسی، کشور چین بالاترین میزان شاخص را به خود اختصاص داده است. شاخص این کشور ۰,۴۵۷ می باشد که تقریباً ۴ برابر متوسط شاخص کل کشورهایی است که در گزارش مذکور بدان پرداخته شده است. مطابق جدول ۳، عامل مسلط در بالابودن میزان شاخص این کشور محدودیت هایی است که در زمینه دارایی های خارجی (معیار ۱) اعمال می شود. جدول ۳ شاخص کشورهای منتخب را به تفکیک چهار گروه محدودیت های اعمال شده در آنها نشان می دهد.

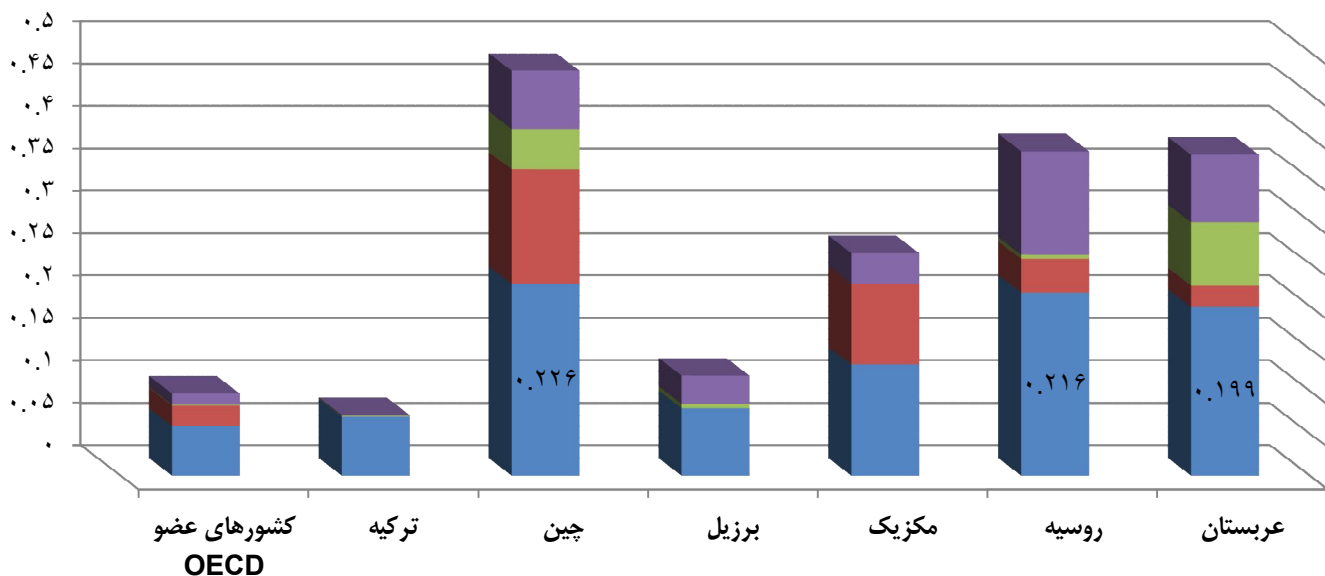
جدول ۳- امتیاز شاخص محدودیت سرمایه گذاری مستقیم خارجی به تفکیک کشورهای منتخب و اقدامات صورت گرفته (۰=اقتصاد باز، ۱=اقتصاد بسته)

کشورها	شاخص کل	معیار ۱: محدودیت های دارایی خارجی	معیار ۲: محدودیت های غربال و صدور مجوز	معیار ۳: محدودیت های پرسنل اصلی و مدیران خارجی	معیار ۴: محدودیت های عملیاتی
کشورهای عضو OECD	۰,۰۹۵	۰,۰۵۹	۰,۰۲۴	۰,۰۰۱	۰,۰۱۳
ترکیه	۰,۰۷۲	۰,۰۷	۰,۰۰۰	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱
چین	۰,۴۵۷	۰,۲۲۶	۰,۱۳۵	۰,۰۴۸	۰,۰۶۹
برزیل	۰,۱۱۶	۰,۰۸	۰,۰۰۰	۰,۰۰۵	۰,۰۳۳
مکزیک	۰,۲۶۴	۰,۱۳۱	۰,۰۹۵	۰,۰۰۰	۰,۰۳۷
روسیه	۰,۳۸۴	۰,۲۱۶	۰,۰۴	۰,۰۰۵	۰,۱۲۲
عربستان	۰,۳۵۴	۰,۱۹۹	۰,۰۲۵	۰,۰۷۵	۰,۰۸

منبع: OECD's FDI Restrictiveness Index

معاونت بررسی های اقتصادی

نمودار ۱- شاخص محدودیت سرمایه گذاری مستقیم خارجی کشورهای منتخب به تفکیک اقدامات صورت گرفته

- معیار ۴: محدودیت های عملیاتی
- معیار ۳: محدودیت های مربوط به پرسنل اصلی و یا مدیران خارجی
- معیار ۲: مکانیزم های غریبال و صدور مجوز
- معیار ۱: محدودیت های دارایی خارجی

مطابق نمودار ۱، در میان کشورهای منتخب، ترکیه و برزیل به ترتیب با شاخص های ۰,۰۷۲ و ۰,۱۱۶ کمترین محدودیت را در زمینه سرمایه گذاری مستقیم خارجی اعمال کرده اند. رقم شاخص ترکیه از میانگین کشورهای OECD نیز کمتر است. در این کشورها هیچ گونه محدودیت قانونی برای فرآیند غریبال و صدور مجوز وضع نشده است. محدودیت های مربوط به اشتغال نیروی کار اصلی و مدیران خارجی و محدودیت های عملیاتی نیز در کشور ترکیه بسیار پایین است؛ به گونه ای که این کشور در زمینه معیارهای مذکور شاخص ۰,۰۱ را به خود اختصاص داده که به عدد صفر بسیار نزدیک است.

کشور مکزیک نیز در زمینه اشتغال نیروی کار خارجی در بخش های کلیدی، محدودیتی را اعمال نکرده است، اما به دلیل محدودیت هایی که در زمینه دارایی های خارجی وضع کرده است، شاخص محدودیت سرمایه گذاری مستقیم خارجی مکزیک (۰,۲۶۴) در مقایسه با بسیاری از کشورها در سطح بالاتری قرار دارد.

کشورهای عربستان و روسیه نیز نسبت به اغلب کشورهای مورد بررسی شاخص بالاتری را به خود اختصاص داده اند. محدودیت های مربوط به مالکیت دارایی های خارجی در کشورهای مذکور نسبتاً بالاست. محدودیت های عملیاتی که با توجه به مطالب پیشین، مربوط به مواردی از جمله ایجاد شعب یا نمایندگی، شروط متقابل و محدودیت های تقسیم سرمایه یا سود می شوند، در کشور سوریه شاخص ۰,۱۲۲ را به خود اختصاص داده که نسبت به سایر کشورهای منتخب بیشتر است.

به طور کلی، مطابق آمارهای سازمان توسعه و همکاری های اقتصادی، محدودیت های مربوط به دارایی های خارجی بیش از سایر محدودیت های قانونی در کشورها به چشم می خورد. پس از آن، محدودیت های عملیاتی به طور متوسط بیشترین مانع را در مسیر سرمایه گذاران خارجی ایجاد کرده اند.

همان گونه که در قسمت های قبلی نیز اشاره شد، این شاخص برای بخش های مختلف اقتصادی نیز به تفکیک مورد ارزیابی قرار گرفته است. جدول ۴، نتایج برآوردهای صورت گرفته در کشورهای منتخب را نشان می دهد.

معاونت بررسی های اقتصادی

جدول ۴- امتیاز شاخص محدودیت سرمایه گذاری مستقیم خارجی به تفکیک کشورهای منتخب و بخش های اقتصادی (۰= اقتصاد باز، ۱= اقتصاد بسته)

عربستان	روسیه	مکزیک	برزیل	چین	ترکیه	OECD	
۰,۱۸۰	۰,۶۵۰	۰,۵۰۰	۰,۰۹۵	۰,۵۴۵	۰,۰۰۰	۰,۱۲۸	کشاورزی و جنگلداری*
۱,۰۰۰	۰,۳۸۳	۰,۵۵۰	۱,۰۰۰	۱,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۳۲۰	ماهیه گیری
۱,۰۰۰	۰,۹۴۳	۰,۱۰۰	۰,۰۲۵	۰,۳۹۰	۰,۰۰۰	۰,۱۲۲	معادن و سنگ معدن
۰,۱۸۰	۰,۱۹۷	۰,۱۰۳	۰,۰۲۵	۰,۲۵۲	۰,۰۰۰	۰,۰۳۰	صنعت - ساخت**
۰,۱۸۰	۰,۲۴۹	۰,۱۰۰	۰,۰۲۵	۰,۶۰۸	۰,۰۰۰	۰,۱۲۳	برق
۰,۱۸۰	۰,۱۸۳	۰,۱۰۰	۰,۰۲۵	۰,۲۶۵	۰,۰۰۰	۰,۰۵۵	ساختمان
۰,۲۴۳	۰,۱۸۳	۰,۱۵۰	۰,۰۲۵	۰,۲۳۸	۰,۰۰۰	۰,۰۲۹	توزیع***
۰,۱۸۰	۰,۳۴۸	۰,۱۰۰	۰,۰۲۵	۰,۲۵۰	۰,۰۰۰	۰,۰۳۰	رستوران ها و هتل ها
۰,۴۳۰	۰,۳۷۵	۰,۵۰۰	۰,۲۹۲	۰,۶۶۵	۰,۲۰۸	۰,۲۲۷	حمل و نقل
۰,۶۸۰	۰,۳۸۳	۰,۶۲۵	۰,۶۷۵	۱,۰۰۰	۰,۲۵۰	۰,۱۸۰	رسانه ها
۰,۳۰۵	۰,۲۸۳	۰,۳۵۰	۰,۰۲۵	۰,۸۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۹۲	مخابرات
۰,۲۶۳	۰,۵۳۳	۰,۴۳۳	۰,۰۲۵	۰,۶۱۰	۰,۰۰۰	۰,۰۵۳	خدمات مالی****
۰,۳۰۵	۰,۳۰۸	۰,۱۰۰	۰,۰۲۵	۰,۱۳۸	۰,۱۲۵	۰,۰۶۷	خدمات کسب و کار
۱,۰۰۰	۰,۷۳۳	۰,۱۶۷	۰,۰۰۰	۰,۲۷۵	۱,۰۰۰	۰,۲۸۳	املاک و مستغلات
۰,۳۵۴	۰,۳۸۴	۰,۲۶۴	۰,۱۱۶	۰,۴۵۷	۰,۰۷۲	۰,۱۱۷	شاخص کل

منبع: OECD's FDI Restrictiveness Index

* میانگین امتیازات کشاورزی و جنگلداری

** میانگین امتیازات پنج بخش صنعت

*** میانگین امتیازات خرده فروشی و عمده فروشی

**** میانگین امتیازات بانکداری، بیمه و سایر منابع مالی

با توجه به جدول ۴، به طور متوسط بیشترین محدودیت های سرمایه گذاری کشورهای عضو OECD در بخش های ماهیه گیری و املاک و مستغلات و کمترین محدودیت ها در بخش های صنعت و رستوران ها هتل ها اعمال می شود. یکی از نکات قابل توجه در جدول ۴، عدم اعمال محدودیت در اغلب بخش های اقتصادی کشور ترکیه است. در این کشور تنها برای بخش های حمل و نقل، رسانه ها، خدمات کسب و کار و املاک و مستغلات محدودیت های قانونی اعمال شده است. کشور ترکیه اگرچه در زمینه صنعت، کشاورزی و خدمات هیچ گونه محدودیت قانونی برای ورود سرمایه گذار خارجی اعمال نکرده، اما در خصوص املاک و مستغلات حداکثر محدودیت وضع شده است. همان گونه که در مطالب قبلی نیز اشاره شد، کشور چین بالاترین شاخص محدودیت سرمایه گذاری مستقیم خارجی را در میان کشورهای منتخب داشته است که بر اساس بررسی های انجام شده، بیشترین محدودیت ها ناشی از موانعی است که در مسیر تملک دارایی های خارجی وجود دارد. آمارها نشان می دهد این محدودیت ها در بخش های ماهیه گیری و رسانه به حداکثر خود رسیده است. پس از آن، بیشترین محدودیت های سرمایه گذاری خارجی کشور چین در حوزه های مخابرات، حمل و نقل و خدمات مالی به چشم می خورد. در کشور روسیه نیز بیشترین محدودیت در بخش های معدن و سنگ معدن، املاک و مستغلات و کشاورزی و جنگلداری و کمترین محدودیت در زمینه ساختمان و توزیع اعمال می شود.

معاونت بررسی های اقتصادی

به طور کلی، برآوردهای صورت گرفته نشان می دهد محدودیت های سرمایه گذاری مستقیم خارجی در اغلب بخش های اولیه مانند معدن، ماهیگیری و کشاورزی و همچنین بخش های رسانه و حمل و نقل در حال افزایش است. علاوه بر این، متوسط شاخص کشورهای مورد مطالعه بیانگر اعمال حداقل محدودیت در بخش های صنعت، توزیع و خدمات مالی است. به نظر می رسد کشورها مسیر سرمایه گذاری خارجی را در بخش های صنعت و توزیع بیش از سایر بخش ها هموار کرده اند. اکنون این سوال مطرح می شود که بخش صنعت با کمترین موانع سرمایه گذاری در کشورهای مورد بررسی، مشمول کدام یک از انواع محدودیت ها شده است. جدول ۵، محدودیت های سرمایه گذاری خارجی بخش صنعت (ساخت) را به تفکیک انواع چهارگانه محدودیت در کشورهای منتخب نشان می دهد.

جدول ۵- شاخص سرمایه گذاری خارجی مستقیم در بخش صنعت به تفکیک انواع چهارگانه محدودیت

هند	ترکیه	چین	میانگین کشورهای OECD	
۰,۰۳۲	۰,۰۰۰	۰,۰۷۵	۰,۰۰۰	محدودیت های دارایی خارجی
۰,۰۱۵	۰,۰۰۰	۰,۱۱۱	۰,۰۱۴	محدودیت های غربال کردن و صدور مجوز
۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۵۰	۰,۰۰۰	محدودیت های مربوط به پرسنل اصلی و یا مدیران خارجی
۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۵	سایر محدودیت ها (محدودیت های عملیاتی)
۰,۰۴۶	۰,۰۰۰	۰,۲۳۶	۰,۰۲۰	مجموع

منبع: <http://stats.oecd.org/Index.aspx?datasetcode=FDIINDEX>

بررسی های انجام شده نشان می دهد کشورهای عضو OECD به طور متوسط هیچ گونه محدودیتی را در حوزه های مربوط به تملک دارایی های خارجی و اشتغال نیروهای خارجی به عنوان مدیر یا پرسنل اصلی اعمال نکرده اند. بیشترین محدودیت سرمایه گذاری صنعتی در این کشورها به طور متوسط مربوط به غربال کردن و صدور مجوز سرمایه گذاری خارجی است.

همان طور که در قسمت های قبلی نیز اشاره شد، کشور چین با شاخص ۰,۴۵۷ بیشترین محدودیت را برای سرمایه گذاران خارجی اعمال کرده که از این مقدار تقریباً ۰,۲ مربوط به بخش صنعت است. چنانچه در جدول ۵ مشاهده می شود؛ اغلب محدودیت های این کشور مربوط به غربال کردن و صدور مجوز بوده است. یکی دیگر از موارد قابل توجه در جدول فوق، وضعیت کشور ترکیه است که عدم وجود هرگونه محدودیت قانونی را برای سرمایه گذاری صنعتی در این کشور تبیین می کند. مطابق این جدول، محدودیت های صنعتی اعمال شده در کشور هند نیز از متوسط کشورهای عضو OECD بالاتر است. آمارها نشان می دهد بیشترین محدودیت های سرمایه گذاری خارجی این کشور در حوزه تملک دارایی های خارجی اعمال می شود.

شاخص محدودیت سرمایه گذاری مستقیم خارجی در ایران

با توجه به شرایط کنونی ایران پس از رفع تحریم ها و امکان حضور سرمایه گذاران خارجی در کشور با هدف افزایش تولید، توسعه فناوری و افزایش توان رقابتی محصولات تولیدی انتظار می رود سیاست گذاران با اقدامات اثربخش زمینه

معاونت بررسی های اقتصادی

حضور سرمایه گذاران خارجی را در کشور فراهم آورند. شناسایی موانع حضور سرمایه گذار خارجی در ایران نخستین گامی است که باید در این راستا برداشته شود. با توجه به ماهیت شاخص محدودیت سرمایه گذاری مستقیم خارجی که در این گزارش بدان پرداخته شد، شاخص مذکور می تواند از یک سو موانع ورود سرمایه گذاران به کشور را شناسایی کند و از سوی دیگر، با ارائه اطلاعات مربوط به قوانین سرمایه گذاری مستقیم خارجی در ایران، سرمایه گذاران را به حضور در این بازار تشویق نماید. بر این اساس، پیشنهاد می گردد سازمان سرمایه گذاری خارجی کشور، این شاخص را برای ایران نیز محاسبه نماید و در اختیار سازمان های بین المللی و سرمایه گذاران خارجی قرار دهد. بدین منظور، بهتر است از دستورالعمل سازمان توسعه و همکاری های اقتصادی که در گزارش اخیر آن به تفصیل شرح داده شده است، پیروی نماید.

عاطفه قاسمیان

مرداد ماه ۱۳۹۴

منابع:

۱. Kalinova, B., A. Palerm and S.Thomsen (۲۰۱۰), "OECD's FDI Restrictiveness Index: ۲۰۱۰ Update", OECD Working Papers on International Investment, ۲۰۱۰/۰۳, OECD Publishing.
۲. <http://stats.oecd.org/> (۱۷ Aug ۲۰۱۵)